

دانشگاه سیام نور
پی

اصول برنامه‌ریزی آموزش تربیت بدنی

(رشته تربیت بدنی)

دکتر نصراله محمدی دکتر محبوبه روزبهانی

امروزه کتاب‌خوانی و علم‌آموزی، نه تنها یک وظیفه‌ی ملی، که یک واجب دینی است.

مقام معظم رهبری

در عصر حاضر یکی از شاخصه‌های ارزیابی رشد، توسعه و پیشرفت فرهنگی هر کشوری میزان تولید کتاب، مطالعه و کتاب‌خوانی مردم آن مرز و بوم است. ایران اسلامی نیز از دیرباز تاکنون با داشتن تمدنی چندهزارساله و مراکز متعدد علمی، فرهنگی، کتابخانه‌های معتبر، علما و دانشمندان بزرگ با آثار ارزشمند تاریخی، سرآمد دولت‌ها و ملت‌های دیگر بوده و در عرصه‌ی فرهنگ و تمدن جهانی به‌سان خورشیدی تابناک همچنان می‌درخشد و با فرزندان نیک‌نهاد خویش هنرنمایی می‌کند. چه کسی است که در دنیا با دانشمندان فرزانه و نام‌آور ایرانی همچون ابوعلی سینا، ابوریحان بیرونی، فارابی، خوارزمی و ... همچنین شاعران برجسته‌ای نظیر فردوسی، سعدی، مولوی، حافظ و ... آشنا نباشد و در مقابل عظمت آنها سر تعظیم فرود نیاورد. تمامی این افتخارات ارزشمند، برگرفته از میزان عشق و علاقه فراوان ملت ما به فراگیری علم و دانش از طریق خواندن و مطالعه منابع و کتاب‌های گوناگون است. به شکرانه‌ی الهی، تاریخ و گذشته ما، همیشه درخشان و پر بار است. ولی اکنون در این زمینه در چه جایگاهی قرار داریم؟ آمار و ارقام ارائه‌شده از سوی مجامع و سازمان‌های فرهنگی در مورد سرانه‌ی مطالعه‌ی هر ایرانی، برایمان چندان امیدوارکننده نمی‌باشد و رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز از این وضعیت بارها اظهار گله و ناخشنودی نموده‌اند.

کتاب، دروازه‌ای به سوی گستره‌ی دانش و معرفت است و کتاب خوب، یکی از بهترین ابزارهای کمال بشری است. همه‌ی دستاوردهای بشر در سراسر عمر جهان، تا آنجا که قابل کتابت بوده است، در میان دست‌نوشته‌هایی است که انسان‌ها پدید آورده و می‌آورند. در این مجموعه‌ی بی‌نظیر، تعالیم الهی، درس‌های پیامبران به بشر، و همچنین علوم مختلفی است که سعادت بشر بدون آگاهی از آنها امکان‌پذیر نیست. کسی که با دنیای زیبا و زندگی‌بخش کتاب ارتباط ندارد بی‌شک از مهم‌ترین دستاورد انسانی و نیز از بیشترین معارف الهی و بشری محروم است. با این دیدگاه، به‌روشنی می‌توان ارزش و مفهوم رمزی عمیق در این حقیقت تاریخی را دریافت که اولین خطاب خداوند متعال به پیامبر گرامی اسلام (ص) این است که «بخوان!» و در اولین

سوره‌ای که بر آن فرستاده‌ی عظیم‌الشان خداوند، فرود آمده، نام «قلم» به تجلیل یاد شده‌است: «اقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ. الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ» در اهمیت عنصر کتاب برای تکامل جامعه‌ی انسانی، همین بس که تمامی ادیان آسمانی و رجال بزرگ تاریخ بشری، از طریق کتاب جاودانه مانده‌اند.

دانشگاه پیام‌نور با گستره‌ی جغرافیایی ایران‌شمول خود با هدف آموزش برای همه، همه‌جا و همه‌وقت، به‌عنوان دانشگاهی کتاب‌محور در نظام آموزش عالی کشورمان، افتخار دارد جایگاه اندیشه‌سازی و خردورزی بخش عظیمی از جوانان جویای علم این مرز و بوم باشد. تلاش فراوانی در ایام طولانی فعالیت این دانشگاه انجام پذیرفته تا با بهره‌گیری از تجربه‌های گرانقدر استادان و صاحب‌نظران برجسته کشورمان، کتاب‌ها و منابع آموزشی درسی شاخص و خودآموز تولید شود. در آینده هم، این مهم با هدف ارتقای سطح علمی، روزآمدی و توجه بیشتر به نیازهای مخاطبان دانشگاه پیام‌نور با جدیت ادامه خواهد داشت. به‌طور قطع استفاده از نظرات استادان، صاحب‌نظران و دانشجویان محترم، ما را در انجام این وظیفه‌ی مهم و خطیر یاری‌رسان خواهد بود. پیشاپیش از تمامی عزیزانی که با نقد، تصحیح و پیشنهادهای خود ما را در انجام این وظیفه‌ی خطیر یاری می‌رسانند، سپاسگزاری می‌نماییم. لازم است از تمامی اندیشمندانی که تاکنون دانشگاه پیام‌نور را منزلگاه اندیشه‌سازی خود دانسته و ما را در تولید کتاب و محتوای آموزشی درسی یاری نموده‌اند، صمیمانه قدردانی گردد. موفقیت و بهروزی تمامی دانشجویان و دانش‌پژوهان عزیز آرزوی همیشگی ما است.

دانشگاه پیام‌نور

فهرست مطالب

پیشگفتار	پانزده
مقدمه	نوزده

فصل اول. سیر تحول و تکامل کلیات برنامه‌ریزی آموزش به‌عنوان یک حوزه تخصصی.....	۱
هدف کلی	۱
هدف‌های یادگیری.....	۱
۱-۱ ظهور و تکوین علم روش تدریس و آموزش	۱
۲-۱ تاریخچه روش‌های آموزش و تدریس در ایران.....	۳
۳-۱ هدف‌های آموزش و پرورش رسمی در جهان.....	۵
۴-۱ هدف‌های کلی آموزش و پرورش ایران.....	۶
۵-۱ جایگاه آموزش و روش تدریس تربیت‌بدنی در دوره ابتدایی	۶
۶-۱ قابلیت‌های آموزش درس تربیت‌بدنی در مدارس ابتدایی	۹
۱-۶-۱ آگاهی‌های مورد نیاز.....	۹
۲-۶-۱ مهارت‌های ضروری	۱۱
۳-۶-۱ نگرش‌های مورد انتظار.....	۱۲
۷-۱ جایگاه آموزش و روش تدریس تربیت‌بدنی در مدارس متوسطه.....	۱۲
۸-۱ تاریخچه مختصری از آموزش تربیت‌بدنی در مدارس	۱۳
خلاصه فصل اول.....	۱۴
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول	۱۵

فصل دوم. مبانی تهیه و تنظیم برنامه‌ریزی آموزش تربیت‌بدنی	۱۷
هدف کلی	۱۷

۱۷	هدف‌های یادگیری.....
۱۷	۱-۲ اصول کلی برنامه‌ریزی آموزش.....
۱۸	۱-۱-۲ اصول مقدماتی برنامه‌ریزی آموزش.....
۱۹	۲-۱-۲ اصول عمومی برنامه‌ریزی آموزش.....
۲۰	۳-۱-۲ اصول متمم برنامه‌ریزی آموزشی.....
۲۰	۲-۲ توجه بر جنبه کیفی برنامه‌ریزی آموزش.....
۲۱	۳-۲ مداومت برنامه‌ریزی آموزش.....
۲۱	۴-۲ همبستگی برنامه‌ریزی آموزش با برنامه توسعه ملی.....
۲۱	۵-۲ اهمیت برنامه‌ریزی در اجرای درس تربیت‌بدنی.....
۲۲	۶-۲ مراحل اساسی در برنامه‌ریزی درس تربیت‌بدنی.....
۲۶	۷-۲ برنامه‌ریزی کلاس‌های فوق‌برنامه ورزشی.....
۲۷	۸-۲ مراحل برنامه‌ریزی آموزش تربیت‌بدنی.....
۲۸	۹-۲ اصول انتخاب فعالیت‌های ورزشی در برنامه‌ریزی آموزش تربیت‌بدنی.....
۲۸	۱-۹-۲ اصول فیزیولوژیکی انتخاب فعالیت‌ها.....
۲۸	۲-۹-۲ اصول روانی انتخاب فعالیت‌ها.....
۲۹	۳-۹-۲ اصول اجتماعی انتخاب فعالیت‌ها.....
۲۹	۱۰-۲ طرح درس.....
۳۱	۱۱-۲ طرح برنامه درسی سالانه.....
۳۱	۱۲-۲ جایگزین کردن محتوای درسی.....
۳۴	۱۳-۲ طرح درس‌های روزانه (یک جلسه).....
۳۴	۱۴-۲ طرح درس تک آموزشی (تک‌رشته‌ای).....
۳۹	خلاصه فصل دوم.....
۴۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم.....
۴۳	فصل سوم. محتوا و فعالیت‌های یادگیری تربیت‌بدنی.....
۴۳	هدف کلی.....
۴۳	هدف‌های یادگیری.....
۴۳	۱-۳ مفهوم تربیت و ارتباط آن با تربیت‌بدنی.....
۴۵	۲-۳ تفاوت تربیت‌بدنی با ورزش.....
۴۶	۳-۳ سطوح برنامه‌های تربیت‌بدنی و ورزش در جامعه.....
۴۸	۴-۳ اساس هدف‌های تربیت‌بدنی در آموزش و پرورش.....
۴۸	۱-۴-۳ بعد الهی.....
۴۸	۲-۴-۳ بعد جسمانی.....
۴۹	۳-۴-۳ بعد فکری.....
۴۹	۴-۴-۳ بعد مهارتی.....
۴۹	۵-۴-۳ بعد عاطفی.....

۵۰	۳-۴-۶ بعد اجتماعی.....
۵۰	۳-۵ طبقه بندی هدف های تربیت بدنی.....
۵۲	۳-۶ هدف های اختصاصی تربیت بدنی و ورزش.....
۵۳	۳-۶-۱ هدف های جسمانی و مهارتی.....
۵۴	۳-۶-۲ هدف های اجتماعی و عاطفی.....
۵۴	۳-۶-۳ هدف های ادراکی و شناختی.....
۵۴	۳-۷ هدف های اختصاصی درس تربیت بدنی در دوره اول ابتدایی و دوره دوم ابتدایی.....
۵۴	۳-۷-۱ حیطه شناختی.....
۵۵	۳-۷-۲ حیطه روانی - حرکتی.....
۵۵	۳-۷-۳ حیطه عاطفی.....
۵۶	۳-۸ هدف های درس تربیت بدنی در دوره متوسطه اول.....
۵۶	۳-۸-۱ حیطه شناختی.....
۵۶	۳-۸-۲ حیطه روانی - حرکتی.....
۵۷	۳-۸-۳ حیطه عاطفی.....
۵۷	۳-۹ هدف های درس تربیت بدنی در دوره متوسطه دوم.....
۵۷	۳-۹-۱ حیطه شناختی.....
۵۸	۳-۹-۲ حیطه روانی - حرکتی.....
۵۹	۳-۹-۳ حیطه عاطفی.....
۵۹	۳-۱۰ طرح های ملی تربیت بدنی و سلامت.....
۶۰	۳-۱۱ طرح ملی ژیمناست ویژه دانش آموزان پایه دوم ابتدایی.....
۶۱	۳-۱۱-۱ هدف های طرح آموزش ژیمناست ویژه دانش آموزان پایه دوم ابتدایی.....
۶۲	۳-۱۱-۲ وسایل و تجهیزات.....
۶۲	۳-۱۱-۳ نکات ایمنی.....
۶۲	۳-۱۱-۴ نحوه آزمون.....
۶۳	۳-۱۲ طرح ملی سباح ویژه آموزش شنای دانش آموزان پایه سوم ابتدایی.....
۶۴	۳-۱۲-۱ هدف های طرح سباح (آموزش شنا) ویژه دانش آموزان پایه سوم ابتدایی.....
۶۴	۳-۱۲-۲ شرایط و نحوه آموزش.....
۶۴	۳-۱۲-۳ نحوه آزمون.....
۶۵	۳-۱۳ طرح ملی طناب زنی ویژه آموزش طناب زنی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی.....
۶۶	۳-۱۳-۱ هدف ها و فواید طرح ملی طناب زنی.....
۶۶	۳-۱۳-۲ نحوه آزمون.....
۶۶	۳-۱۴ طرح ملی آموزش تنیس روی میز ویژه دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی.....
۶۷	۳-۱۴-۱ هدف ها و فواید طرح ملی آموزش تنیس روی میز.....
۶۷	۳-۱۴-۲ نحوه آزمون.....
۶۸	۳-۱۵ طرح ملی دو و میدانی ویژه ششم ابتدایی.....
۶۸	۳-۱۵-۱ نکات مهم در آموزش دو و میدانی.....

۶۹	 ۳-۱۵-۲ نحوه آزمون
۶۹	 خلاصه فصل سوم
۷۱	 خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۷۳	 فصل چهارم. الگوها و فنون تدریس تربیت بدنی
۷۳	 هدف کلی
۷۳	 هدف‌های یادگیری
۷۳	 ۴-۱ الگوی تدریس
۷۵	 ۴-۲ مفهوم تدریس
۷۶	 ۴-۳ الگوی عمومی تدریس
۷۷	 ۴-۴ مراحل الگوی عمومی تدریس
۷۸	 ۴-۵ روش‌های تدریس
۷۹	 ۴-۶ روش تدریس توضیحی
۷۹	 ۴-۶-۱ مراحل اجرای روش تدریس توضیحی
۸۱	 ۴-۷ روش تدریس مبتنی بر بیان فکر
۸۲	 ۴-۷-۱ مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر بیان فکر
۸۲	 ۴-۸ روش تدریس غیرمستقیم (مشاوره‌ای)
۸۳	 ۴-۸-۱ مراحل اجرای الگوی تدریس یادگیری مشاوره‌ای (غیرمستقیم)
۸۴	 ۴-۹ روش تدریس مبتنی بر خلاقیت
۸۵	 ۴-۹-۱ اصول توسعه و پرورش خلاقیت دانش‌آموزان
۸۶	 ۴-۹-۲ مراحل اجرای روش تدریس مبتنی بر خلاقیت
۸۶	 ۴-۱۰ روش تدریس فرایندی
۸۷	 ۴-۱۰-۱ مراحل اجرای روش تدریس فرایندی
۸۷	 ۴-۱۱ روش تدریس شناختی
۸۸	 ۴-۱۱-۱ مراحل اجرای روش تدریس شناختی
۸۹	 ۴-۱۲ روش تدریس رویدادی
۸۹	 ۴-۱۲-۱ مراحل اجرای روش تدریس رویدادی
۹۱	 ۴-۱۳ روش تدریس پرسش و پاسخ
۹۲	 ۴-۱۳-۱ راهبردهای پرسیدن سؤال در کلاس
۹۳	 ۴-۱۳-۲ مراحل اجرای روش تدریس پرسش و پاسخ
۹۳	 ۴-۱۴ روش تدریس مبتنی بر بازی
۹۳	 ۴-۱۵ روش تدریس مبتنی بر ایفای نقش
۹۴	 ۴-۱۵-۱ مزایای استفاده از روش ایفای نقش
۹۴	 ۴-۱۵-۲ مراحل اجرای الگو تدریس ایفای نقش
۹۵	 ۴-۱۶ روش تدریس ساخت‌گرایی
۹۷	 ۴-۱۶-۱ مراحل اجرای الگوی تدریس ساخت‌گرا

۹۸	۱۷-۴ روش تدریس آزمایشگاهی.....
۹۸	۱-۱۷-۴ مراحل اجرای روش تدریس آزمایشگاهی.....
۹۹	۱۸-۴ انتخاب یک الگوی مناسب جهت تدریس تربیت بدنی.....
۹۹	۱۹-۴ آرمان تدریس تربیت بدنی در مدارس.....
۱۰۰	۲۰-۴ الگوهای نامناسب تدریس تربیت بدنی در مدارس.....
۱۰۲	خلاصه فصل چهارم.....
۱۰۴	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل چهارم.....
۱۰۷	فصل پنجم. بازی در مدرسه.....
۱۰۷	هدف کلی.....
۱۰۷	هدف‌های یادگیری.....
۱۰۷	۱-۵ نقش و اهمیت بازی.....
۱۰۸	۲-۵ تعریف بازی.....
۱۰۹	۳-۵ عوامل مؤثر بر بازی.....
۱۰۹	۱-۳-۵ تأثیر جنس.....
۱۱۰	۲-۳-۵ تأثیر سن.....
۱۱۱	۳-۳-۵ تأثیر محیط.....
۱۱۱	۴-۳-۵ تأثیر هوش.....
۱۱۲	۴-۵ ارزش‌های بازی.....
۱۱۲	۱-۴-۵ ارزش‌های جسمانی.....
۱۱۴	۲-۴-۵ ارزش‌های عقلانی بازی.....
۱۱۵	۳-۴-۵ ارزش‌های اجتماعی بازی.....
۱۱۶	۵-۵ آموزش بازی.....
۱۱۶	۶-۵ انواع بازی.....
۱۱۹	۷-۵ اصول ایمنی بازی‌های ورزشی.....
۱۲۱	۸-۵ بازی‌های قابل اجرا در مدرسه.....
۱۲۱	۱-۸-۵ بازی مأمور آتش‌نشانی.....
۱۲۲	۲-۸-۵ بازی پرش کانگورو.....
۱۲۲	۳-۸-۵ بازی ردوبدل کردن توپ.....
۱۲۳	۴-۸-۵ بازی داج بال نوبتی.....
۱۲۳	۵-۸-۵ بازی بولینگ.....
۱۲۳	۶-۸-۵ بازی فوتبال مقدماتی.....
۱۲۵	۷-۸-۵ طناب‌کشی انفرادی.....
۱۲۵	۸-۸-۵ بازی بدمینتون با راکت چوبی.....
۱۲۶	۹-۸-۵ بازی بسکتبال سه نفری.....
۱۲۷	۱۰-۸-۵ بازی فوتبال با دست.....

۱۲۸	۵-۸-۱۱ وسطی بازی (داج بال)
۱۳۰	۵-۸-۱۲ بازی حمل خرچنگی
۱۳۱	۵-۸-۱۲ بازی زورآزمایی به وسیله فوت کردن
۱۳۱	۵-۸-۱۳ بازی هفت سنگ
۱۳۲	۵-۸-۱۴ بازی طناب کشی
۱۳۳	خلاصه فصل پنجم
۱۳۴	خودآزمایی چهارگزینه ای فصل پنجم

۱۳۷	فصل ششم. اصول آموزش مهارت ها و نیازهای حرکتی گروه های مختلف سنی دانش آموزان
۱۳۷	هدف کلی
۱۳۷	هدف های یادگیری
۱۳۸	۶-۱ ضرورت مطالعه دانش نیازهای حرکتی
۱۳۹	۶-۲ رشد و تکامل حرکتی در تربیت بدنی
۱۴۰	۶-۳ شکل حرکت
۱۴۰	۶-۴ عملکرد حرکت
۱۴۱	۶-۵ الفبای حرکت
۱۴۳	۶-۶ مشاهده الگوهای مهارت های حرکتی
۱۴۴	۶-۷ اصول آموزش مهارت های ورزشی
۱۴۵	۶-۸ اصول آموزش آمادگی جسمانی
۱۴۷	۶-۹ نیازهای حرکتی گروه های مختلف سنی
۱۴۹	۶-۹-۱ مهارت ها و نیازهای حرکتی گروه سنی ۶ الی ۱۱ سال (اواسط کودکی)
۱۵۱	۶-۹-۲ ویژگی های جسمانی، حرکتی و عاطفی کودکان ۱۰ و ۱۱ سال
۱۵۲	۶-۹-۳ ویژگی ها و نیازهای حرکتی دوره نوجوانی
۱۵۳	۶-۱۰ برنامه و هدف های تربیت بدنی جهت افراد ۶ الی ۱۱ سال
۱۵۴	۶-۱۱ برنامه و هدف های تربیت بدنی جهت افراد ۱۲ الی ۱۴ سال (مرحله اول نوجوانی)
۱۵۵	۶-۱۲ برنامه و هدف های تربیت بدنی جهت افراد ۱۵ الی ۱۸ سال (مرحله دوم نوجوانی)
۱۵۶	خلاصه فصل ششم
۱۵۷	خودآزمایی چهارگزینه ای فصل ششم

۱۵۹	فصل هفتم. مهارت های معلم و تربیت بدنی ویژه
۱۵۹	هدف کلی
۱۵۹	هدف های یادگیری
۱۵۹	۷-۱ اهمیت جایگاه معلم تربیت بدنی
۱۶۰	۷-۲ معلم خوب کیست؟
۱۶۰	۷-۲-۱ دانش و معلومات
۱۶۱	۷-۲-۲ شخصیت

۱۶۳	۳-۲-۷ ثبات عاطفی.....
۱۶۳	۴-۲-۷ آگاهی به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.....
۱۶۴	۵-۲-۷ شأن و علاقه شغلی.....
۱۶۴	۶-۲-۷ وضعیت آراستگی ظاهری.....
۱۶۵	۷-۲-۷ صدای مناسب.....
۱۶۶	۸-۲-۷ منش.....
۱۶۶	۹-۲-۷ خلاقیت.....
۱۶۷	۱۰-۲-۷ شوخ‌طبعی.....
۱۶۷	۱۱-۲-۷ قابلیت‌های کنش متقابل.....
۱۶۷	۱۲-۲-۷ ارتباط مؤثر.....
۱۶۸	۳-۷ وظایف عام معلم تربیت‌بدنی در مدرسه.....
۱۶۹	۴-۷ وظایف خاص معلم تربیت‌بدنی در مدرسه.....
۱۷۱	۵-۷ بازدید از وسایل عمومی ورزش.....
۱۷۲	۶-۷ توجه به شرایط جوی.....
۱۷۲	۷-۷ ریسک و خطر در ساعت تربیت‌بدنی.....
۱۷۲	۸-۷ مدیریت خطر.....
۱۷۳	۹-۷ جابه‌جایی و نصب تجهیزات ورزشی.....
۱۷۳	۱۰-۷ کمک‌های اولیه در ساعت ورزش.....
۱۷۴	۱۱-۷ تربیت‌بدنی با نیازهای ویژه.....
۱۷۴	۱-۱۱-۷ تربیت‌بدنی اصلاحی.....
۱۷۵	۲-۱۱-۷ تربیت‌بدنی تکاملی.....
۱۷۵	۳-۱۱-۷ تربیت‌بدنی انطباقی.....
۱۷۶	۱۲-۷ گردآوری اطلاعات درباره دانش‌آموزان معلول.....
۱۷۷	۱۳-۷ ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان معلول.....
۱۷۸	۱۴-۷ برنامه آموزش انفرادی.....
۱۷۹	۱۵-۷ فعالیت‌های ورزشی مناسب جهت دانش‌آموزان معلول جسمی.....
۱۷۹	۱۶-۷ فعالیت‌های ورزشی مناسب جهت دانش‌آموزان معلول ذهنی.....
۱۸۰	۱۷-۷ فعالیت‌های ورزشی مناسب جهت دانش‌آموزانی با اختلال احساسی-عاطفی.....
۱۸۱	۱۸-۷ آموزش تلفیقی در کلاس تربیت‌بدنی.....
۱۸۳	خلاصه فصل هفتم.....
۱۸۴	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هفتم.....
۱۸۷	فصل هشتم. ارزشیابی و آزمون‌های آمادگی جسمانی درس تربیت‌بدنی.....
۱۸۷	هدف کلی.....
۱۸۷	هدف‌های یادگیری.....
۱۸۷	۱-۸ اهمیت ارزشیابی در تربیت‌بدنی مدارس.....

- ۸-۲ انواع روش‌های ارزشیابی..... ۱۸۹
- ۸-۲-۱ ارزشیابی تشخیصی..... ۱۸۹
- ۸-۲-۲ ارزشیابی تکوینی (سازنده)..... ۱۹۰
- ۸-۲-۳ ارزشیابی پایانی..... ۱۹۰
- ۸-۳ حوزه‌های ارزیابی پیشرفت تحصیلی در تربیت‌بدنی..... ۱۹۰
- ۸-۳-۱ حیطه مهارتی (۱۲ نمره)..... ۱۹۳
- ۸-۳-۲ حیطه دانشی (۴ نمره)..... ۱۹۴
- ۸-۳-۳ حیطه نگرشی (۴ نمره)..... ۱۹۴
- ۸-۴ کلیات شیوه‌نامه ارزشیابی درس تربیت‌بدنی در برنامه آموزش هماهنگ (ویژه مقطع متوسطه دوره اول).... ۱۹۴
- ۸-۴-۱ حیطه مهارتی (۱۲ نمره)..... ۱۹۴
- ۸-۴-۲ حیطه دانشی (۴ نمره)..... ۱۹۵
- ۸-۴-۳ حیطه نگرشی (۴ نمره)..... ۱۹۵
- ۸-۵ کلیات شیوه‌نامه ارزشیابی درس تربیت‌بدنی در برنامه آموزش هماهنگ (ویژه مقطع متوسطه دوره دوم).... ۱۹۶
- ۸-۵-۱ حیطه مهارتی (۱۲ نمره)..... ۱۹۶
- ۸-۵-۲ حیطه دانشی (۴ نمره)..... ۱۹۷
- ۸-۵-۳ حیطه نگرشی (۴ نمره)..... ۱۹۷
- ۸-۶ آمادگی جسمانی دانش‌آموزان..... ۱۹۹
- ۸-۷ آزمون‌های تربیت‌بدنی..... ۲۰۰
- ۸-۸ استقامت دستگاه قلبی-عروقی-تنفسی دانش‌آموزان..... ۲۰۲
- ۸-۸-۱ آزمون دوی ۵۴۰ متر..... ۲۰۳
- ۸-۹ اندازه‌گیری ترکیب بدن دانش‌آموزان..... ۲۰۳
- ۸-۹-۱ آزمون شاخص توده بدن..... ۲۰۴
- ۸-۹-۲ آزمون اندازه‌گیری چربی زیرپوستی..... ۲۰۵
- ۸-۱۰ انعطاف‌پذیری..... ۲۰۶
- ۸-۱۰-۱ آزمون انعطاف‌پذیری کمر و همسترینگ (آزمون ولز)..... ۲۰۷
- ۸-۱۱ قدرت عضلانی..... ۲۰۸
- ۸-۱۱-۱ آزمون قدرت عضلات شکم..... ۲۰۸
- ۸-۱۱-۲ آزمون قدرت دست..... ۲۰۹
- ۸-۱۲ استقامت عضلانی..... ۲۰۹
- ۸-۱۲-۱ آزمون استقامت عضلانی پویا..... ۲۱۰
- ۸-۱۲-۲ آزمون استقامت عضلانی تکراری ایستا..... ۲۱۰
- ۸-۱۲-۳ آزمون استقامت عضلانی زمانی ایستا..... ۲۱۰
- ۸-۱۲-۴ آزمون دراز و نشست (دست‌ها روی سینه)..... ۲۱۱
- ۸-۱۲-۵ آزمون کشش از بارفیکس اصلاح‌شده..... ۲۱۱
- ۸-۱۳ چابکی..... ۲۱۲
- ۸-۱۳-۱ آزمون دوی ۴×۹ متر..... ۲۱۳

۲۱۳	 ۲-۱۳-۸ آزمون ایلینویز
۲۱۴	 ۳-۱۳-۸ آزمون تی
۲۱۴	 ۱۴-۸ تعادل
۲۱۵	 ۱-۱۴-۸ آزمون تعادل لک لک (ایستادن روی یک پا)
۲۱۶	 ۲-۱۴-۸ آزمون راه رفتن روی چوب موازنه
۲۱۶	 ۱۵-۸ هماهنگی
۲۱۷	 ۱-۱۵-۸ آزمون‌های هماهنگی
۲۱۷	 ۱۶-۸ سرعت
۲۱۸	 ۱-۱۶-۸ آزمون‌های سرعت
۲۱۸	 ۱۷-۸ توان
۲۱۸	 ۱-۱۷-۸ آزمون توان پرش جفت طول
۲۱۹	 ۲-۱۷-۸ آزمون پرش عمودی یا سارجنت
۲۲۰	 ۳-۱۷-۸ آزمون پرتاب توپ طبی
۲۲۱	 ۱۸-۸ زمان عکس‌العمل
۲۲۱	 ۱-۱۸-۸ آزمون عکس‌العمل
۲۲۱	 خلاصه فصل هشتم
۲۲۲	 خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هشتم
۲۲۵	 واژه‌نامه انگلیسی - فارسی
۲۲۹	 پاسخنامه
۲۳۱	 منابع

پیشگفتار

حضور تاریخی تربیت‌بدنی در برنامه‌های درسی مدارس و سایر نهادهای رسمی و غیررسمی اجتماعی گویای این حقیقت است که تربیت‌بدنی، آزمون زمان را پشت سر گذارده و به‌عنوان یک فعالیت آموزشی و پرورشی پذیرفته شده است. به‌راستی شواهد علمی بسیاری وجود دارد که بر نیاز اساسی کودکان، نوجوانان و جوانان به آموزش تربیت‌بدنی و نقش یک زندگی فعال و سهم تربیت‌بدنی در آن و همچنین لزوم تشویق کودکان به شرکت در ورزش‌ها تأکید دارد. دستیابی به هدف‌های آموزشی تربیت‌بدنی در حیطه‌های شناختی، عاطفی و روانی حرکتی، فقط از راه برنامه‌ریزی و استفاده از طرح درس امکان‌پذیر است.

کتاب اصول برنامه‌ریزی آموزش تربیت‌بدنی با اعمال کامل سرفصل‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و پیاده‌سازی استانداردهای آموزشی ارائه‌شده از سوی دانشگاه پیام نور، مشتمل بر هشت فصل تدوین شده است و منبع مناسبی برای دانشجویان رشته تربیت‌بدنی است.

در فصل اول کتاب به تاریخچه روش تدریس و آموزش در جهان و ایران به‌صورت اجمالی اشاره می‌شود و هدف‌های آموزش و پرورش رسمی در جهان و ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد. البته در انتها به‌صورت تخصصی به جایگاه آموزش و روش تدریس تربیت‌بدنی در مدارس ابتدایی و متوسطه نیز پرداخته می‌شود. در فصل دوم به اهمیت برنامه‌ریزی در اجرای درس تربیت‌بدنی پرداخته می‌شود و به اصول کلی مورد نیاز جهت برنامه‌ریزی آموزش تربیت‌بدنی اشاره می‌شود. در ادامه این فصل انواع

طرح درس سالانه، روزانه و تک آموزشی و چگونگی کاربرد آن‌ها، مطرح می‌شود. در فصل سوم به محتوا و نوع فعالیت‌هایی که در مدارس باید به آموزش آن اهتمام داشت و هدف‌های رفتاری و آموزشی تربیت‌بدنی، همراه با روش‌های اجرای طرح‌های ملی تربیت‌بدنی و سلامت اشاره می‌شود. باید توجه داشت همگام با روند توسعه ورزش و ایجاد نگرش‌های جدید در حوزه تربیت‌بدنی و استفاده از روش‌های علمی و بهینه جهت پرورش جسمانی و روانی دانش‌آموزان و با توجه به نیاز حرکتی در سنین رشد، مطالعه و پیاده‌سازی ورزش‌های سودمند، مفرح و علمی از اهمیت اساسی برخوردار است، در این راستا آموزش و پرورش، مطالعه و اجرای برخی از رشته‌های ورزشی، در قالب طرح ملی ورزش مدارس را جز سیاست‌ها و اولویت‌های خود قرار داده است. در فصل چهارم به صورت اجمالی الگوی عمومی تدریس و انواع روش‌های تدریس همراه با مراحل اجرای آن‌ها توضیح داده می‌شود و به خواننده کمک خواهد شد، تا با شناخت انواع الگوهای تدریس، الگویی مناسب را با توجه به شرایط کلاس و امکانات و تجهیزات، جهت تدریس و آموزش تربیت‌بدنی انتخاب نماید. در فصل پنجم به ضرورت توجه و اهمیت بازی‌های مدرسه‌ای تأکید و درنهایت به برخی از بازی‌هایی که شرایط انجام آن در مدارس وجود دارد، اشاره می‌شود. بدیهی است که هدف‌های عمومی و اختصاصی تربیت‌بدنی در سنین مختلف، متفاوت باشد، تقریباً تمامی کارشناسانی که در رابطه با درس تربیت‌بدنی در مدارس مطالعه کرده‌اند، محتوای برنامه‌ها را براساس مقاطع تحصیلی و سن دانش‌آموزان بیان داشتند، به همین سبب در فصل ششم به اصول آموزش مهارت‌ها و نیازهای حرکتی گروه‌های مختلف سنی دانش‌آموزان پرداخته شده است. باید توجه داشت که اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موقعیت مطلوب در تحقق هدف‌های آموزشی، معلم است، اوست که می‌تواند حتی نقص‌های کتاب‌های درسی و کمبود امکانات آموزشی را جبران کند یا برعکس، بهترین موقعیت و موضوع تدریس را با عدم توانایی در ایجاد ارتباط عاطفی مطلوب به محیطی غیرفعال و غیر جذاب تبدیل کند، در فرایند تدریس دیدگاه علمی معلم و تجارب وی نقش به‌سزای را ایفا می‌کند، اما آنچه مهم‌تر است کل شخصیت معلم است که در ایجاد شرایط یادگیری و تغییر و تحول شاگرد تأثیر می‌گذارد، دیدگاه معلم و فلسفه‌ای که او به آن اعتقاد دارد، در چگونگی کار معلم تأثیر شدیدی می‌گذارد، به همین سبب در فصل هفتم به مهارت‌ها و ویژگی‌های یک معلم خوب و همچنین به مدیریت شرایطی

که یک معلم ممکن است در مواجهه با دانش آموزانی با نیازهای ویژه، با آن روبه رو شود، پرداخته شد و در انتها با توجه به اهمیت فرایند ارزشیابی برنامه‌های تربیت‌بدنی، در فصل هشتم به حوزه‌های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در تربیت‌بدنی پرداخته و به آزمون‌های ارزیابی قابل اجرا در مدارس اشاره می‌شود.

لازم به توضیح است؛ مؤلفان کوشیده‌اند با بهره‌گیری از تجارب علمی خود و نیز استفاده از منابع و مقالات معتبر، تازه‌ترین و کاربردی‌ترین اطلاعات را در این زمینه فراهم سازند، مزید امتنان خواهد بود که نظرات و انتقادات ارزشمند خود را به آدرس پست الکترونیکی n_mohamadi@pnu.ac.ir ارسال نمایید.

گروه مؤلفان

مقدمه

همگام با پیشرفت و دگرگونی علوم، فنون و روش‌ها و پیچیده شدن جوامع، نیازهای فردی و اجتماعی نیز وسیع‌تر می‌شود؛ ارضای نیازهای پیچیده، به علوم و فنون پیچیده‌ای نیاز دارد و کسب علوم و فنون پیچیده در سایه اصول و روش‌های آموزشی پیچیده امکان‌پذیر است، به همین دلیل وظیفه و مسئولیت معلمان و بانیان آموزش امروز نسبت به گذشته سنگین‌تر و پیچیده‌تر شده است و دیگر نمی‌توان با روش‌های سنتی و قدیمی، دانش‌آموزان را به سوی یک تحول عمیق و پیشرفته، سوق داد. تربیت‌بدنی بخش مهمی از ساختار تعلیم و تربیت است و سهل‌انگاری و بی‌توجهی به آن صدمات جبران‌ناپذیری به رشد و تکامل حرکتی، جسمی، فکری، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان وارد خواهد کرد، ازاین‌رو ضرورت توجه بیشتر به اصول و روش‌های علمی و نظریه‌های جدید برای مشارکت و علاقه‌مندی همه دانش‌آموزان به برنامه‌های درس تربیت‌بدنی، بیش از پیش احساس می‌شود. مقطع ابتدایی به لحاظ داشتن هدف تربیتی پایه، بیشتر از سایر مقاطع تحصیلی اهمیت دارد، بنابراین تربیت‌بدنی در این دوره لازم است بیش از سایر دوره‌ها به بعد جسمانی و ذهنی به طور متفق توجه کند، در این دوره کودک سعی می‌کند تا به مفهوم زمان، مکان و کمیت پی ببرد و هم‌زمان گرایش به کار عملی در کودک قوت می‌یابد تا خود را با محیط همسو کند. البته تربیت‌بدنی در دوران تحصیلی اگر از برنامه‌های آموزشی اصولی برخوردار باشد، می‌تواند با ایجاد تجارب گران‌بها در دانش‌آموز، وی را برای زندگی اجتماعی آماده سازد، به همین جهت، اساس قرار دادن حرکت و فعالیت جسمانی به فراخور نیازهای

سنی، درس تربیت‌بدنی را هدفمند می‌سازد. بدیهی است که هر مقدار به کیفیت و کمیت برنامه درسی تربیت‌بدنی در مدارس توجه و روی آن سرمایه گذاری شود، اثری مثبت در بهبود الگوهای بعدی زندگی دانش‌آموزان دارد. علاوه بر آن در ارتقای سلامتی، کمک به رشد جسمانی و روانی و اجتماعی دانش‌آموزان نیز نقشی اساسی دارد، اجرای صحیح برنامه‌های تربیت‌بدنی و ورزش در مدارس، کمک مؤثری جهت استعدادیابی به منظور تشخیص نخبگان برای ورزش قهرمانی، آموزش و ترویج فرهنگ ورزش همگانی و عادت به فعالیت جسمانی مستمر در سنین پس از مدرسه محسوب می‌شود، به همین دلیل درس تربیت‌بدنی و ورزش در برنامه آموزشی هر مدرسه باید جایگاهی ویژه و چندجانبه داشته باشد. در رابطه با دستاوردهای سلامتی، جسمانی و یادگیری درس تربیت‌بدنی، پژوهش‌ها نشان داد؛ که فعالیت‌های منظم و مستمر، حافظه و توان یادگیری دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد، دانش‌آموزانی که به‌طور مرتب و منظم در کلاس‌های تربیت‌بدنی شرکت می‌کنند، بهتر می‌توانند تمرکز حواس داشته و توانایی مقابله با مشکل و حل آن در آنان افزایش می‌یابد، همچنین تربیت‌بدنی موجب ارتقا سطح روابط عاطفی و اجتماعی آنان می‌شود، در ضمن دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که چگونه حرکت و فعالیت‌های جسمانی را با فعالیت‌های روزانه مدرسه و زندگی منطبق سازند.

انتظار می‌رود که دانشجویان معلمان و سایر خوانندگان کتاب پس از مطالعه دقیق محتوای کتاب و بررسی آن، نارسایی‌ها، محدودیت‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای موجود در ارائه و اصول آموزش و برنامه‌ریزی درس تربیت‌بدنی دانش‌آموزان در دوره‌های مختلف تحصیلی در مدارس را شناسایی و پیشنهادها و اقداماتی عملیاتی و کاربردی در ارتباط با اجرا و آموزش هرچه مطلوب‌تر این واحد درسی ارائه کنند.

فصل اول

سیر تحول و تکامل کلیات برنامه‌ریزی آموزش به‌عنوان یک حوزه تخصصی

هدف کلی

در این فصل به تاریخچه روش تدریس و آموزش در جهان و ایران به‌صورت اجمالی اشاره می‌شود و هدف‌های آموزش و پرورش رسمی در جهان و ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد. البته در انتها به‌صورت تخصصی به جایگاه آموزش و روش تدریس تربیت‌بدنی در مدارس ابتدایی و متوسطه نیز پرداخته می‌شود.

هدف‌های یادگیری

از خواننده انتظار می‌رود پس از مطالعه این فصل قادر باشد:

۱. تاریخچه ظهور و تکوین علم روش تدریس و آموزش را در جهان توضیح دهد.
۲. تاریخچه روش‌های آموزش و تدریس در ایران را توضیح دهد.
۳. هدف‌های آموزش و پرورش رسمی در جهان را توضیح دهد.
۴. هدف‌های کلی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران را توضیح دهد.
۵. جایگاه آموزش و روش تدریس تربیت‌بدنی در مدارس ابتدایی را توضیح دهد.
۶. قابلیت‌های آموزش درس تربیت‌بدنی در مدارس ابتدایی را توضیح دهد.
۷. جایگاه آموزش و روش تدریس تربیت‌بدنی در مدارس متوسطه را توضیح دهد.

۱-۱ ظهور و تکوین علم روش تدریس و آموزش

روش‌های تدریس و آموزش در جهان سابقه‌ای به بلندای تاریخ بشر دارد.

در گذشته‌های دور که تعلیم و تربیت محدود بود، اقوام بدوی با روش‌های عملی آموزه‌های لازم جهت به‌دست آوردن خوراک، تهیه پوشاک و پناهگاه را می‌آموختند و تربیت دینی، اخلاقی و اجتماعی، با شرکت در مراسم و جشن‌های قبیله‌ای فراگرفته می‌شد، بنابراین می‌توان روش آموختن در این دوره از تاریخ بشر را روش تقلیدی و عملی نامید. باگذشت زمان در تربیت دینی به‌تدریج طبقه‌ای به نام روحانیون پدید آمدند که نخستین معلمان تاریخ بشر محسوب می‌شدند و تا قرن‌ها آموزش و پرورش حق ویژه و تحت نظارت آنان بود. با پیدایش طبقه مذکور و اختراع خط و تدوین ادبیات مذهبی، روش‌های آموزش متحول و آموزش‌های نظری به آموزش‌های عملی افزوده شد. امروزه نظام آموزش و پرورش بنا به‌ضرورت تغییرات اجتماعی، یکی از سازمان‌های پیچیده و بزرگ اجتماعی در هر کشوری محسوب می‌شود و با رشد و توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی پیوندی ناگسستنی دارد و به‌تدریج از یک حالت ساده ابتدایی به یک حالت پیچیده درآمده است (صفوی، ۱۳۹۲). به گفته برخی از دانشمندان؛ نظرات ژان آموس کمنیوس^۱ (۱۵۹۲-۱۶۷۰) مبنای علم روش تدریس و آموزش است، وی که در دورهٔ رنسانس می‌زیسته است، نظرات تربیتی خود را در اثری به نام دیداکتیک بزرگ^۲ ارائه داد، پس از او فیلسوفان و مربیان بزرگی مانند جان لاک^۳ (۱۶۳۲-۱۷۰۴)، ژان ژاک رسو^۴ (۱۷۱۲-۱۷۷۸)، ژان برنارد بازدو^۵ (۱۷۲۴-۱۷۹۰)، ژان هانری پستالوزی^۶ (۱۷۴۶-۱۸۲۸)، ژان فردریک هربارت^۷ (۱۷۷۶-۱۸۴۱)، فردریک فروبل^۸ (۱۷۸۲-۱۸۲۵) و پیروان آنان نقش به‌سزایی در پایه‌گذاری روش‌های جدید آموزش و تدریس داشتند. نهضت آموزش و پرورش پیشرو^۹ در اروپا و آمریکا (۱۸۵۰-۱۹۵۰)، نقش مهمی در پایه‌گذاری روش‌های جدید آموزش و تدریس ایفا کرد، مربیان و بنیان‌گذاران این نهضت هدف‌ها و رویکردهای کلی زیر را که بیانگر ماهیت روش‌ها و فنون جدید آموزش و تدریس است، بیان داشته‌اند:

- آزادی عمل دانش‌آموزان در انجام دادن کلیه فعالیت‌های آموزشی.

1. J.A.Comnus

2. Grande Didactic

3. Johnloke

4. Jean Jack Rousseu

5. John Bernard Basodow

6. Jean Heinrich Pestalozzi

7. John Friedrich Herbart

8. Friedrich Frobel

9. Progressive Education

- فعال بودن دانش‌آموزان و یادگیری توأم با عمل و تجربه مستقیم.
- آمیختن برنامه‌های آموزشی با تجربه‌های واقعی زندگی اجتماعی دانش‌آموزان.
- تأکید بر فعالیت‌های خلاق دانش‌آموزان.
- توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در امر یادگیری و استفاده از اصول روانشناسی جهت رشد همه‌جانبه شخصیت دانش‌آموزان.
- برقراری انضباط خودجوش به‌جای انضباط تحمیلی.
- پرداختن به مهارت‌های عملی مانند خیاطی، باغبانی، سفالگری و نجاری.
- برقراری رابطه و ایجاد اعتماد متقابل بین معلم و شاگرد.
- شرکت معلم به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم در کلیه فعالیت‌های آموزشی و پرورشی در مدرسه، خانه و جامعه.

البته روش‌ها، فنون، الگوها و راهبردهای آموزش و تدریس از نیمه دوم قرن بیستم (۱۹۵۰) تاکنون به‌گونه‌ای حیرت‌آور، تحول‌یافته و امروزه دانش‌آموزان سراسر جهان به کمک رایانه و اینترنت و سایر فناوری‌های ارتباطی، حتی به روش خودآموز، می‌توانند به تازه‌ترین اطلاعات جهت حل مسائل و کسب دانش و معرفت نائل شوند.

۱-۲ تاریخچه روش‌های آموزش و تدریس در ایران

تاریخچه روش‌های آموزش و تدریس در ایران، به زمان زرتشت که حدود ۱۰۰۰ تا ۱۴۰۰ سال قبل از میلاد می‌زیسته است، بازمی‌گردد، آموزش باستان بر تربیت خانوادگی استوار بود و به همین سبب تقوی و درست‌کاری به‌وسیله والدین در محیط خانواده به کودکان آموزش داده می‌شد، کارهای بدنی نیز به‌منظور ایجاد قدرت تحمل سختی‌ها، جز برنامه روزانه فرزندان بود (صفوی، ۱۳۹۲). در دوره هخامنشیان، روش تدریس عبارت بود از حفظ کردن مطالب، ارائه آن به‌صورت شفاهی و کتبی، کاربرد آموخته‌ها و بازگو کردن مطالب دینی با صدای بلند. از دوره اشکانیان اطلاع صحیحی در دست نیست، اما شواهد تاریخی بیانگر آن است که در زمان ساسانیان به‌دلیل مساعد بودن شرایط اقتصادی و اجتماعی و پیشرفت در صنایع، شیوه‌های آموزش ارتقا یافت (صفوی، ۱۳۸۲). در دوره اسلامی تعلیمات در مکان‌هایی مانند مسجد، مکتب‌خانه، مدرسه خلافتی، کتابخانه‌ها، خانقاه، مجالس وعظ و محافل ادبی، نظامیه‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی صورت می‌گرفت. البته تا زمانی که از مسجد برای تدریس علوم شرعی

و ادبی استفاده می‌شد، تشکیلات معینی برای شیوه‌های آموزش وجود نداشت و روش کار بدین صورت بود که هر معلم و دانشمند، قسمتی از مسجد را جهت تعلیم و کلاس خود انتخاب می‌کرد و حلقه‌ای با نام وی شکل می‌گرفت و شاگردان به‌صورت نیم‌دایره روبه روی وی قرار می‌گرفتند، معلم در حلقه‌های آموزشی خود مطالب را به شاگردان املا و آنان نیز یادداشت می‌کردند و زمانی که به‌اندازه کافی از آن استفاده می‌کردند به حلقه دیگر می‌رفتند (شکوهی، ۱۳۹۴).

شکل ۱-۱. مکتب قدیمی در عهد قاجار

با جایگزینی مدارس به‌جای مساجد و حلقه‌های آموزشی، در روش‌های تدریس و آموزش تغییراتی پدیدار شد، تدریس در مدارس به عهده دودسته بود؛ مدرسان و معیدان (دستیاران). معید یا تکرارکننده درس، موظف بود درسی که مدرس داده بود، را دوباره برای محصلان تکرار کند تا اگر کسی بر مطلبی آگاهی نیافت یا نتوانست آن را حفظ کند، آن را بازآموزد. تا دوره سلطنت فتحعلی شاه قاجار، روش‌های آموزش به شیوه قدیمی ادامه داشت، در این زمان به‌علت مسائل نظامی موجود در ایران، برای نخستین بار میان ایران و کشورهای اروپایی به‌ویژه فرانسه رابطه علمی و فنی برقرار شد، و روش‌های آموزش اروپایی به ایران راه یافت، با تأسیس مدرسه دارالفنون در

سال ۱۲۶۸ (ه.ق) و استخدام معلمان خارجی برای آن، به‌تدریج روش‌های تدریس غربی در ایران رایج شد، فارغ‌التحصیلان دارالفنون نیز به اروپا اعزام می‌شدند و پس از پایان تحصیل در دانشگاه‌های اروپایی و آشنا شدن با روش‌های جدید آموزش، در مدارس ایران تدریس می‌کردند، سرانجام با تأسیس مراکز عالی آموزشی (۱۲۹۷ ه.ش) مانند دارالمعلمین مرکزی، دانشگاه تهران و سایر مراکز آموزش عالی، رشته‌های علوم نیز توسعه یافتند و به‌تناسب آن‌ها روش‌ها و فنون جدید آموزش و تدریس به‌سرعت متداول شد (صفوی، ۱۳۹۲).

شکل ۱-۲. مدرسه دارالفنون که به ابتکار امیرکبیر در زمان ناصرالدین‌شاه برای آموزش علوم و فنون جدید در تهران ساخته شد.

۱-۳ هدف‌های آموزش و پرورش رسمی در جهان

اگر چه هدف‌های آموزش و پرورش رسمی در جوامع و کشورهای مختلف با توجه به تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی و سیستم حکومتی کشورها متفاوت است؛ اما دارای ابعاد و وجوه مشترکی نیز است. تحقیقات نشان داده است که در نظام‌های آموزشی کشورهای مختلف، صرف‌نظر از دیدگاه فرهنگی و سیاسی حاکم بر آن‌ها، چهار وظیفه به‌عنوان عملکردهای آموزش و پرورش رسمی در نظر گرفته می‌شود:

۱. رشد فردی یا هدف‌های شخصی. که رشد جسمانی، روانی، عاطفی و ذوقی فرد را شامل می‌شود.